

5.9. Učební osnovy – Výtvarná výchova

5.5 Vzdělávací oblast Umění a kultura

5.5.2 Vzdělávací obor Výtvarná výchova

NÁZEV VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU: VÝTVARNÁ VÝCHOVA

5.5.2.1 Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové vymezení:

Hlavním cílem vyučovacího předmětu je Výtvarná výchova jako součást procesu rozvoje estetických vztahů žáků ke skutečnosti a k umění. Výuka vychází především z citového vztahu žáků k zobrazované skutečnosti. Výtvarné činnosti rozvíjejí tvořivost, fantazii, estetické cítění, podněcují a uspokojují potřeby žáků vyjadřovat se k různým tématům, situacím, prožitkům. Důraz je kladen na žakovu vlastní tvůrčí činnost, rozvíjení fantazie a emocionálních prožitků z tvorby a subjektivního vnímání světa. Pro výtvarnou činnost je nepostradatelné příznivé a klidné prostředí zbavené strachu ze známky nebo výsměchu druhých.

Na 1. stupni žáky podněcujeme ke spontánnosti, uvolněnosti a emocionálnímu přístupu ke světu a jeho bezprostřednímu způsobu znázornění jednoduchými technikami.

Do výuky je zařazena dopravní výchova (Dopravní výchova – Příloha 1), žáci se seznamují se světem financí (Finanční gramotnost – Příloha 2), osvojují si bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích (Ochrana člověka za mimořádných událostí – Příloha 3).

Vzdělávací obsah je zpracován pro jednotlivá období, konkrétní činnost si volí učitel sám dle svého uvážení s ohledem na podmínky výuky, schopnosti, zkušenosti a potřeby žáků.

V 1. období převládá spontánnost, bezprostřednost výtvarného projevu dítěte. Děti kreslí rády z paměti, předloham se vyhýbají. Jejich představy je těší a snaží se je ztvárnit. Vhodná motivace podněcuje uvolnění dětské fantazie. Děti potom často tvoří s velkým zaujetím a prožívají velkou radost z toho, co vytvořily. Jejich práce jsou plné volnosti, naivnosti a psychologických záhad. Úlohou učitele v tomto období je posilovat sebevědomí žáků, využívat jejich fantazii, rozvíjet ji, podporovat jejich vlastní výtvarné vyjadřování, podněcovat zájem o výtvarnou práci vhodnou motivací. Mezi metody a formy práce zařazuje učitel co nejvíce různé hravé činnosti a experimentování.

V 2. období se zaměřujeme na vycvičení oka a žakovy ruky, rozvíjení schopnosti čistého a jistého zobrazování, pěstování správného vnímání krásy formy, linie, barvy i symetrie. Postupně se tříbí smyslová vnímavost, uvědomělé pozorování a výtvarné vidění.

Výuka Výtvarné výchovy je často spojována s výukou jiných předmětů – výtvarně lze vyjadřovat zvolený jednoduchý rytmus melodie v Hudební výchově, při kresbě přírodnin je vhodné využít znalostí z oblasti Člověk a jeho svět. Při kresbě náradí je třeba znát, jak a k čemu se určité náradí používá, zde tedy vytváříme mezipředmětovou vazbu s Pracovními činnostmi, při tématickém kreslení se dá vhodně využít některé četby z čítanky v rámci Českého jazyka.

Časové vymezení:

1. ročník – 1 hodina
2. ročník – 1 hodina
3. ročník – 2 hodina
4. ročník – 2 hodiny
5. ročník – 1 hodiny.

Organizační vymezení:

Výuka probíhá ve třídě, doplněna výstavami.

Průřezová témata:

Osobnostní a sociální výchova (OSV)

Osobnostní rozvoj

OSV 1: Rozvoj schopností poznávání: cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; řešení problémů

OSV 5: Kreativita: cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti „dotahovat“ nápady do reality)

Multikulturní výchova (MkV)

MkV 1: Kulturní diference: jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednotka tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik

5.5.2.2 Výchové a vzdělávací strategie vyučovacího předmětu Výtvarná výchova

Kompetence k učení

Učitel:

- vede žáky k pochopení umění jako specifického způsobu poznání,
- učí prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých,
- rozvíjí tvořivé schopnosti žáků, pěstuje jejich estetické cítění a vkus,
- seznamuje žáky s ilustracemi v dětských knihách, učí je poznávat nejznámější malíře – ilustrátory,

- vede žáky k sebehodnocení,
- individuálním přístupem k žákům maximalizuje jejich šanci prožít úspěch,
- vede žáky k samostatnému organizování některých akcí mimo vyučování,
- na začátku hodiny vždy žáky seznámí s cílem, v závěru zhodnotí s žáky jeho dosažení.

Žák:

- dovedností získaných při výtvarných činnostech využívá při výuce dalších předmětů a naopak.

Kompetence k řešení problémů

Učitel:

- vede žáky k výtvarnému zobrazení tvarů předmětů na základě her s nimi,
- učí žáky pozorovat a vnímat krásu přírody, hovořit o svých pocitech a dojmech, pokusit se je výtvarně vyjadřovat,
- četbou, vyprávěným příběhem, hudbou, dramatickým dílem podněcuje a rozvíjí výtvarné představy žáků,
- dává možnost výtvarným projevům v různých technikách.

Žák:

- výtvarně experimentuje, objevuje tvary věcí kolem nás,
- hraje si s linií s využitím různých plastických materiálů
- sám řeší nějaký praktický problém v životě školy –

výzdobu své učebny, program některých vystoupení, kostýmy, činnost klubu apod.

Kompetence komunikativní

Učitel:

- učí žáky spolupracovat, proto zavádí do výuky kooperativní a projektové vyučování jako model týmové práce,
- tvůrčími činnostmi založenými na experimentování vede žáky k odvaze a chuti uplatnit osobně jedinečné pocity a prožitky a zapojit se na své odpovídající úrovni do procesu komunikace,
- učí žáky chápat umění jako svébytný prostředek komunikace,
- probouzí a rozvíjí schopnosti výtvarného vyjadřování žáků.

Žák:

- hovoří o pozorovaných jevech z přírody, lidové kultury, společnosti apod.

Kompetence sociální a personální

Učitel:

- vede žáky k chápání umění a kultury jako neoddělitelné součásti lidské existence, k poznání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech,
- učí je tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám i kulturním projevům,
- vytváří kladný citový vztah k výtvarnému umění,

- učí žáky respektovat vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování.

Žák:

- posuzuje výsledky své práce,
- přijme roli ve skupině,
- má pozitivní přístup k práci své i ostatních.

Kompetence občanské

Učitel:

vede žáky k uvědomování si sebe samého, svých osobních prožitků a svých možností obohacovat emocionálně život prostřednictvím vlastní tvorby neovlivněné vnuceným výtvarným vzorem

- vede žáky k ochraně svého zdraví a ochraně životního prostředí.

Žák:

- pomáhá při výzdobě školy, třídy.

Kompetence pracovní

Učitel:

- vede k pozitivnímu vztahu k práci,
- vede k získání základních pracovních návyků při použití jednoduchých výtvarných technik,
- seznamuje žáky s výtvarnými nástroji, materiály a technikami.

Žák:

- kreslením, malováním a modelováním rozvíjí tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku.

5.5.2.3 Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu Výtvarná výchova

VÝTVARNÁ VÝCHOVA – 1. – 3. ROČNÍK (1. období)			
Školní ročníkový výstup	Účivo	vstupy	Průřezová témata, mezipředmětové
– pozná různé druhy tváří; porovnává jejich podobnost či odlišné vlastnosti; jejich vzhled; rozlišuje různorodé přírodní materiály; seznamuje se s rozličnými výtvarnými postupy, technikami a nástroji – známě využívá a kombinuje vizuálně obranné prvky a prostředky; tvrdí zážitek experimentuje s barvami – vyjadřuje se výtvarně na základě svého smyslového a pohybového vnímání – zřetelně a obhajuje výtvarné pojetí; vede dialog; vyjadřuje se k nové tvorbě své i druhých; toleruje jejich způsoby výtvarného vyjadřování; porovná vlastní interpretaci s interpretací umělců a soustřeďuje se jí – oceňuje si vliv své činnosti na okolí; vystavuje své práce; podílí se na zlepšení prostředí školy	Vizuálně obranné prvky – tvar, objem, kvalita, textura a jejich vztahy – kontrast podobnost, rytmus struktura. Neobvyklé materiály a nástroje. Hra s linií, barvou a modelovací hmotou, originalita dle vlastní fantazie a vlastních prožitků. Smyslové vnímání, pohyb a výtvarné vyjadřování. Porovnávání a interpretace vlastní tvorby a tvorby spolužáků s tvorbou a interpretací uměleckých autorů. Instalace výstav, zjištění dopadu na širší sociální prostředí.		OSV1, OSV 5
VÝTVARNÁ VÝCHOVA – 4. – 5. ROČNÍK (2. období)			
Školní ročníkový výstup	Účivo	vstupy	Průřezová témata, mezipředmětové
– vědomě se zabývá na projevením vlastních životních zkušeností – rozliší reálný a duchovní prostor; uplatňuje své fantazijní představy; vědomě volí nástroje a techniky; tvoří jednoduché plošné kompozice výtvarné vyjadřování – uplatňuje vztah zrakového vnímání k vnímání kompozice i geometrických tvarů ostatními smysly; experimentuje v kompozici; rozkládá a syntetizuje různé tvary i barvy; využívá výrazové možnosti barvy a jejich kombinací; uplatňuje osobitost v přístupu k realitě; k tvorbě a interpretaci vizuálně obranného vyjadřování nových a neobvyklých pocitů a prožitků; svobodně volí a kombinuje prostředky – samostatně odhaluje interpretační kontext vlastního i přejatého zrakového vyjadřování; aby byl srozumitelný pro ostatní; oceňuje vliv svých činností na okolí – hledá a pojmenovává základní obrazotvorné prvky a kompozici přístupu v uměleckém díle a porovnává rozdíly výtvarných děl; rozlišuje vhodnost použití výtvarných technik – hodnotí, zdůvodňuje a obhajuje svoji výtvarnou výpověď a vyjadřuje se k tvorbě ostatních; hledá v ní zároky pro své vlastní vizuálně obranné vyjadřování	Kombinace a proměny prvků vizuálně obranného vyjadřování v ploše, objemu a prostoru. Spontaneita, hledání nových kontextů pro uplatnění samostatně vytvořených a přejatých obrazových znaků. Smyslové vnímání, pohyb a výtvarné vyjadřování. Výrazové možnosti akční tvorby, grafika PK, fotografie, video. Volba vhodných prostředků k samému identu, manipulace s objekty, pohyb těla a jeho umístění v prostoru, rozlišení typů vizuálně obranného vyjadřování Komunikační obsah obrazových znaků přejatých i vytvořených samostatně; vhodnost uložení obrazových znakových prostředků pro dosažení konkrétních účelů v komunikaci; účast na výdobě školy. Účinek uměleckého díla současnosti a minulosti. Porovnávání vlastní interpretace s všeobecně uznávanými pravidly. Hledání, rozlišování a vytváření obrazových znakových prostředků pro vyjadřování statického i dynamického chápání reality; upřesňování objektů do celků – výrazovost, velikost, vzájemné postavení. Hledisko vnímání a motivace přístupu k vizuálně obrannému vyjadřování – vizuální, dynamické, statické, fantazijní, založené na smyslovém vnímání Nové kontexty pro uplatnění samostatně vytvořených i přejatých obrazových znaků. Výtvarná výpověď hodnocení, zdůvodnění a obhajobu; vyjadřování se k tvorbě vlastní i ostatních. Tolerance k rozdílným způsobům výtvarných vyjadřování Komunikace se spolužáky, rodinnými příslušnými, vyjadřování výsledků tvorby podle vlastních schopností		OSV1, OSV 5, MV 1